

CMSD

NATIONAL
CONFERENCE
2022

รายงานสืบเนื่องการประชุมวิชาการระดับชาติ เครือข่ายด้านการจัดการชุมชน เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ครั้งที่ 7

"นวัตกรรมการจัดการชุมชน
เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน"

คำนำ

หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาบ้านและชุมชน ภาควิชามนุษยสัมพันธ์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้นักศึกษาได้เรียนรู้ภาคทฤษฎีและปฏิบัติควบคู่กัน และนำองค์ความรู้สู่การปฏิบัติภาคสนามร่วมกับชุมชน อีกทั้งได้เรียนกระบวนการวิจัยและการสัมมนา การเขียนรายงานการวิจัยและนำเสนอผลงานวิจัย นอกจากนี้ยังได้นำองค์ความรู้และกระบวนการวิจัยไปพัฒนาและต่อยอดเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมและชุมชน โดยทำโครงการวิจัยร่วมกับองค์กรและสถานประกอบการในการฝึกสหกิจศึกษา และนำเสนอผลงานวิจัยต่อองค์กรและสถาบันการศึกษา จึงถือเป็นการเผยแพร่งานวิจัยสู่สาธารณชน เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ ทางวิชาการ สามารถนำไปสู่การพัฒนาผลงานให้มีคุณค่ามากขึ้น

อย่างไรก็ตาม การสร้างเครือข่ายด้านวิชาการและวิจัยด้านการจัดการชุมชน ยังเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะการขับเคลื่อนงานวิจัยชุมชน เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมและพัฒนาศักยภาพทางวิชาการและประสบการณ์ทางวิชาชีพก่อนออกไปสู่การทำงานในอนาคต หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาบ้านและชุมชน คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้ร่วมมือกับสาขาวิชาชุมชนศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และสาขาวิชาการจัดการชุมชน คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร ในการจัดโครงการพัฒนาเครือข่ายการศึกษาวิจัยและความสัมพันธ์ด้านการจัดการชุมชนของคณาจารย์และนักศึกษา 3 สถาบัน และยกระดับเป็นการประชุมวิชาการระดับชาติ เครือข่ายด้านการจัดการชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ในปี พ.ศ. 2559 โดยมีสาขาวิชาบ้านและชุมชน เป็นเจ้าภาพครั้งแรก และหมุนเวียนกันเป็นเจ้าภาพในปีต่อ ๆ มา ซึ่งในปี พ.ศ. 2565 นี้ สาขาวิชาบ้านและชุมชน ได้รับเป็นเจ้าภาพจัดโครงการการประชุมวิชาการระดับชาติ เครือข่ายด้านการจัดการชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ครั้งที่ 7 เพื่อเป็นเวทีในการนำเสนอผลงานวิชาการทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ระดับบัณฑิตศึกษาและปริญญาตรี และเกิดการสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ระหว่างคณาจารย์และนักศึกษาทั้ง 3 สถาบัน ให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืนต่อไป อนึ่งในการจัดประชุมวิชาการระดับชาติในครั้งนี้ ได้รับความร่วมมือจาก สมาคมคหเศรษฐศาสตร์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชินูปถัมภ์ร่วมเป็นภาคีเครือข่ายในครั้งนี้

คณะผู้ดำเนินการจัดประชุมวิชาการ ขอขอบคุณ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และสมาคมคหเศรษฐศาสตร์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชินูปถัมภ์ ที่ร่วมเป็นเจ้าภาพในการจัดประชุมวิชาการครั้งนี้ ขอขอบคุณผู้บริหาร คณาจารย์ ผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ตลอดจนผู้นำเสนอผลงานการวิจัย ผู้เข้าร่วมประชุมวิชาการ คณะทำงานและนักศึกษา ที่มีส่วนร่วมสำคัญในการจัดการประชุมวิชาการครั้งนี้ให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ทุกประการ

รายชื่อคณะกรรมการฝ่ายพิจารณาบทความและตรวจทานเอกสาร และผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความ
โครงการประชุมวิชาการระดับชาติเครือข่ายด้านการจัดการชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ครั้งที่ 7

ศาสตราจารย์ ดร.นรินทร์ สังข์รักษา
รองศาสตราจารย์ ดร.จงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร
รองศาสตราจารย์ ดร.อุทัย ปริญาสุทธีนันท์
รองศาสตราจารย์ ดร.ธงชัย ภูวนาถวิจิตร
รองศาสตราจารย์เอมอร เจียรมาศ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณภัทร วิศวะกุล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิมพ์ชนก เครือสุคนธ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อิสระ บุญญะฤทธิ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สยาม ราชวัตร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุประภา สมนึกพงษ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิทธิเทพ เอกสิทธิพงษ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทิพย์สุดา พุฒจร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศุภรัตน์ แสงฉัตรแก้ว
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกศราพร พรหมนิมิตกุล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สวรรยา ธรรมอภิพล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เรวดี อึ้งโพธิ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาคร ชลสาคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทรงสุดา ภูส์ว่าง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ระพี แสงสาคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทรงพันธ์ ต้นตระกูล
อาจารย์ ดร.สมยศ โอ่งเคลือบ
อาจารย์ ดร.อรยา พรเอี่ยมมงคล
อาจารย์ ดร.ปรีวิทย์ ไวยาษาชีวะ
อาจารย์ ดร.ส่งเสริม แสงทอง
อาจารย์ ดร.ธิตีพัทธ์ บุญปก
อาจารย์ ดร.อับดุลเลาะ เจ๊ะหลง
อาจารย์ ดร.ศรันยา เผือกผ่อง
อาจารย์ ดร.สุนี คำนวลศิลป์
อาจารย์ ดร.จรรยาบรรณ สุธรรมมา
อาจารย์รชกร วชิรสิโรตม
อาจารย์วันชัย เจือบุญ
นางสาวสุนิสา วงศ์ประทุม

กำหนดการ

การประชุมวิชาการระดับชาติ เครือข่ายด้านการจัดการชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ครั้งที่ 7
“นวัตกรรมการจัดการชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน”

จัดโดย

สาขาวิชาบ้านและชุมชน ภาควิชามนุษยสัมพันธ์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ร่วมกับ

สมาคมคหเศรษฐศาสตร์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชินูปถัมภ์
สาขาวิชาชุมชนศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
และ สาขาวิชาการจัดการชุมชน คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

วันที่ 9 เมษายน 2565 เวลา 08.00 – 17.00 น.

ผ่านระบบการประชุมออนไลน์ โปรแกรม ZOOM Meeting ID: 3814820686

ภาคเช้า

- เวลา 08.00 – 08.25 น. ผู้เข้าร่วมการประชุมวิชาการระดับชาติ เข้าสู่ห้องประชุมออนไลน์
- เวลา 08.25 – 08.30 น. กล่าวต้อนรับ
โดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณภัทร วิตะกุล หัวหน้าภาควิชามนุษยสัมพันธ์
- เวลา 08.30 – 09.00 น. พิธีเปิด
โดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ระวี จันทร์ส่อง
คณบดีคณะมนุษยศาสตร์
- กล่าวรายงาน โดย รองศาสตราจารย์ ดร.อารณ์ โอภาสพัฒนกิจ
รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- เวลา 09.00 – 10.00 น. บรรยายพิเศษเรื่อง นวัตกรรมจัดการชุมชนสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน
โดย ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.อานันท์ กาญจนพันธุ์
- เวลา 10.00 – 10.30 น. บรรยายพิเศษเรื่อง ทิศทางการใช้นวัตกรรมจัดการชุมชน
โดย รองศาสตราจารย์ ดร.อารณ์ โอภาสพัฒนกิจ
- เวลา 10.30 – 10.45 น. พักร (ผู้ดำเนินรายการ ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้นำเสนอ เข้าห้องประชุมย่อยเพื่อเตรียมการนำเสนอ)
- เวลา 10.45 – 12.05 น. นำเสนอผลงานภาคบรรยายระดับบัณฑิตศึกษา อาจารย์และบุคคลทั่วไป
(ภาคเช้า จำนวน 3 ห้องประชุมย่อย)
- เวลา 12.05 – 12.15 น. ผู้ทรงคุณวุฒิลงมติคัดเลือก “การนำเสนอผลงานวิจัยดีเด่น”
- เวลา 12.15 – 12.45 น. พักรับประทานอาหารกลางวัน
- เวลา 12.45 – 13.00 น. ผู้ดำเนินรายการ ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้นำเสนอ เข้าห้องประชุมย่อยเพื่อเตรียมการนำเสนอ

ภาคบ่าย

- เวลา 13.00 – 16.30 น. นำเสนอผลงานภาคบรรยายระดับปริญญาบัณฑิต (ภาคบ่าย จำนวน 8 ห้องประชุมย่อย)
ผู้ทรงคุณวุฒิลงมติคัดเลือก “การนำเสนอผลงานวิจัยดีเด่น”
- เวลา 16.30 – 17.00 น. พิธีปิด

- ประกาศรางวัล

“บทความวิจัยดีเด่น”

ระดับบัณฑิตศึกษา 1 รางวัล ระดับปริญญาตรี 1 รางวัล

“การนำเสนอผลงานวิจัยดีเด่น”

ระดับบัณฑิตศึกษา 3 รางวัล ระดับปริญญาตรี 8 รางวัล

- กล่าวปิด โดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณภัทร วิศวะกุล

หัวหน้าภาควิชามนุษยสัมพันธ์

- สาขาวิชาชุมชนศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน คณะศิลปศาสตร์

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ รับผิดชอบการเป็นเจ้าภาพการประชุมวิชาการระดับชาติ

เครือข่ายด้านการจัดการชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ครั้งที่ 8

.....

หมายเหตุ : เกียรติบัตรทุกรางวัลจะดำเนินการจัดส่งทางไปรษณีย์ให้แก่ผู้เข้าร่วมนำเสนอผลงานวิจัย

ห้องที่ 3 HB7302 เศรษฐกิจชุมชน และการปรับตัวของผู้ประกอบการในสถานการณ์โควิด-19 (1)

ผู้ทรงคุณวุฒิ : 1. รศ.ดร.ธงชัย ภูวนาถวิจิตร, 2. ผศ.ดร.ทิพย์สุดา พุฒจรรย์, 3. ผศ.ดร.เกศราพร พรหมนิมิตกุล (ผู้ดำเนินรายการ: นางสาวกมลฉัตร จุฬรัตน์)			
เวลา	หมายเลข บทความ	ชื่อบทความ	ชื่อผู้นำเสนอ
13.00 – 13.20 น.	945	การปรับตัวของวิสาหกิจชุมชนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 : กรณีศึกษา วิสาหกิจชุมชนส่งเสริมอาชีพเกาะกก ตำบลเนินพระ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง	ชาลิตา คำมี
13.20 – 13.40 น.	953	ความพึงพอใจของลูกค้าร้านก๋วยเตี๋ยวน้ำแดงเสลา อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์	ชญญา กิจวิมลรัตน์
13.40 – 14.00 น.	994	ผลกระทบของผู้ประกอบการโรงแรม New Season Square อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา จากสถานการณ์ โควิด-19	อัญชิสา โพธิ์พงษา, สุดารัตน์ ทองสุข
14.00 – 14.20 น.	1051	การปรับตัวของธุรกิจโรงแรมในสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) : กรณีศึกษา โรงแรมรอยัล ไดมอนด์ จังหวัดเพชรบุรี	กนิษฐา น้อยอำแพง
14.20 – 14.40 น.	1052	การปรับตัวของกลุ่มอาชีพผู้รับเหมาก่อสร้างในสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID -19) : กรณีศึกษาตำบลท่าเรือ อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี	ปฎิญา เชาวไทย
14.40 – 15.00 น.	1062	การปรับตัววิถีใหม่ของผู้ประกอบการร้านกาแฟ อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ	รุจิรัตน์ ปัตตายะโส
15.00 – 15.20 น.	1069	การปรับตัวของผู้ประกอบการร้านค้าชุมชนภายใต้สถานการณ์ไวรัสโคโรนา 2019 ในพื้นที่ชุมชนเอื้ออาทร ซอยคูบอน 27 จังหวัดกรุงเทพมหานคร	วรพัฒน์ ถนัดกรีเดช
15.20 – 15.40 น.	1073	การปรับตัวของโรงงานรีไซเคิลพลาสติกในช่วงสถานการณ์ COVID-19 กรณีศึกษา : ธุรกิจรีไซเคิลพลาสติกในตำบลดอนไถ่ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร	วศิน ศรีวิไล
15.40 – 16.00 น.	1125	การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์ชาดอกอัญชัน วิสาหกิจรักษ์อัญชัน ตำบลช้างเผือก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่	มิรา บุญปราณีวงศ์
16.00 – 16.20 น.	1131	ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการเลือกซื้อของฝากนักท่องเที่ยว กรณีศึกษา ร้านน้องหญิงของฝาก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์	อักรชัย งดงาม

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
การจัดกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนแหลมผักเบี้ย อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี นรินทร์ เอี่ยมสอาด และทิพย์สุดา พุ่มจร.....	306
การศึกษาคุณค่าทรัพยากรวัฒนธรรมในวัดระฆังโฆสิตารามวรมหาวิหาร กรุงเทพมหานคร บัวชมพู พุ่มซ้อน และเกศราพร พรหมนิมิกุล.....	318
การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ชุมชนบ้านลวงเหนือ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ นรมน วิสัย, ปลาย จันทร์จินดา, รณวัฒน์ หอคำ, วณิชชา ยิ่งรักชัย, กรรณก เครือเมฆ, ชนนิกานต์ หงส์ไม้, ณัฐรา ศักดิ์ทอง และธงชัย ภูวนาถวิจิตร.....	328
ระดับปริญญาบัณฑิต ห้องที่ 3 HB 7302 เศรษฐกิจชุมชน และการปรับตัวของผู้ประกอบการ ในสถานการณ์โควิด-19 (1)	
การปรับตัวของวิสาหกิจชุมชนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 : กรณีศึกษา วิสาหกิจชุมชนส่งเสริมอาชีพเกาะกก ตำบลเนินพระ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ชาลิตา คำมี และศุภรัตน์ แสงฉัตรแก้ว.....	339
ความพึงพอใจของลูกค้าร้านก๋วยเตี๋ยวน้ำแดงเสลา อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ชญญา กิจวิมลรัตน์ และศุภรัตน์ แสงฉัตรแก้ว.....	350
ผลกระทบของผู้ประกอบการโรงแรม New Season Square อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา จากสถานการณ์ โควิด-19 อัญชิสา โพธิ์พงษา และสุดารัตน์ ทองสุข และเอมอร เจียรมาศ.....	355
การปรับตัวของธุรกิจโรงแรมในสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) : กรณีศึกษา โรงแรมรอยัล โดมอนต์ จังหวัดเพชรบุรี กนิษฐา น้อยอำแพง และสุนี คำนวลศิลป์.....	363
การปรับตัวของกลุ่มอาชีพผู้รับเหมาก่อสร้างในสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) : กรณีศึกษาตำบลท่าเรือ อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี. ปฎิญา ชาวไทย และสุนี คำนวลศิลป์.....	371
การปรับตัววิถีใหม่ของผู้ประกอบการร้านกาแฟ อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ รุจิรัตน์ ปัตตายะโส และนรินทร์ สังข์รักษา.....	378
การปรับตัวของผู้ประกอบการร้านค้าชุมชนภายใต้สถานการณ์ไวรัสโคโรนา 2019 ในพื้นที่ชุมชนเอื้ออาทร ซอยคูบอน 27 จังหวัดกรุงเทพมหานคร วรพัฒน์ ถนัดกรีเดช และธงพร พรหมสาขา ณ สกลนคร.....	383
การปรับตัวของโรงงานรีไซเคิลพลาสติกในช่วงสถานการณ์ COVID-19 กรณีศึกษา : ธุรกิจรีไซเคิลพลาสติก ในตำบลดอนไถ่ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร วศิน ศรีวิไล และธงพร พรหมสาขา ณ สกลนคร.....	389
การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์ชาดอกอัญชัน วิสาหกิจรักษ์อัญชัน ตำบลช้างเผือก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ มิรา บุญปรามมีวงศ์ และณภัทร วิตะกุล.....	398
ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการเลือกซื้อของฝากนักท่องเที่ยว กรณีศึกษา ร้านน้องหญิงของฝาก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อัศวชัย งดงาม และรชกร วชิรสิโรตม.....	408

**การปรับตัวของวิสาหกิจชุมชนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของ
ของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 : กรณีศึกษา วิสาหกิจชุมชนส่งเสริมอาชีพเกาะกก
ตำบลเนินพระ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง**

ADAPTATION OF COMMUNITY ENTERPRISE IN THE EPIDEMIC OF COVID-19
CASE STUDY OF KOH KOK ENTERPRISE, NOEN PHRA SUB-DISTRICT, MUEANG, RAYONG

ชาลิตา คำมี¹ และ ศุภรัตน์ แสงฉัตรแก้ว²

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบและการปรับตัวที่วิสาหกิจชุมชนส่งเสริมอาชีพชุมชนเกาะกก ต.เนินพระ อ.เมือง จ.ระยอง ได้รับในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ดำเนินการวิจัยด้วยวิธีเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลตั้งแต่เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2564 ถึง เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2565 โดยเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ประธานวิสาหกิจ รองประธานวิสาหกิจ/เหรัญญิก และสมาชิกวิสาหกิจชุมชน 10 คน รวมทั้งหมด 12 คน ผลการวิจัยพบว่า ผลกระทบ 8 ด้านและมีการปรับตัวในแต่ละด้านดังนี้ 1) ด้านการบริหาร มีการปรับโครงสร้างคณะกรรมการ และวางแผนปรับวิธีการดำเนินงานเพื่อให้วิสาหกิจมีความมั่นคงมากขึ้นโดยการจดทะเบียนขึ้นเป็นบริษัท 2) ด้านการผลิต มีการปรับสูตรสินค้า เพิ่มสูตรใหม่ และเพิ่มสินค้าชนิดใหม่ 3) ด้านคน เปิดรับสมัครเพิ่มแทนสมาชิกที่ถอนตัว 4) ด้านการเงิน หาแหล่งทุนเพิ่มเติม 5) ด้านวัตถุดิบ ปรับลดการสั่งวัตถุดิบที่ยังไม่ได้ใช้ และหาพื้นที่ในการผลิตวัตถุดิบเพิ่ม 6) ด้านการตลาด เน้นทำการตลาดภายในประเทศและใช้การตลาดออนไลน์ 7) ด้านการมีส่วนร่วม เปิดรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกทุกคนและ 8) ด้านการวางแผนในอนาคต มีการวางแผนส่งสินค้าไปจำหน่ายต่างประเทศ นอกเหนือจากประเทศเดิมที่เคยส่งไปจำหน่าย

คำสำคัญ: วิสาหกิจชุมชน โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 การปรับตัว

Abstract

This research aimed to study the impact that Koh Kok enterprises Noen Phra sub-district Mueang Rayong district received in the situation of the epidemic of the Covid-19 virus and to study the adaptation of that Koh Kok enterprises Noen Phra sub-district Mueang Rayong in the situation of the epidemic of the COVID-19 virus. It is a qualitative study. Data collection from August 2021 to February 2022. By collecting information from the main information provider are The chairman of Koh Kok enterprise ,The vice president of Koh Kok enterprise and 10 members of Koh Kok enterprises total of 12 persons. The result of the research showed the impact and adaptation of the COVID-19 epidemic were as follows 1) management restructuring of the board of Directors and planning to adjust the operating methods to make the enterprise more stable by registering as a company 2) production improve recipes add new recipe and add new products 3) people recruit more members 4) finance finding other funding resources 5) materials reduce the order of unused materials and find areas to produce more materials 6) marketing focus on domestic marketing first and use online marketing

¹ นักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจำคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี

7) participation listen to the opinions of all members and 8) future planning to export products to other countries.

Keywords: COMMUNITY ENTERPRISE CORONAVIRUS DISEASE 2019 ADAPTATION

1. บทนำ

การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เริ่มต้นที่นครอู่ฮั่น ประเทศจีน ตั้งแต่ช่วงปลายปีพ.ศ. 2562 และได้เพิ่มระดับความรุนแรงขึ้นจนขยายการระบาดเป็นวงกว้างไปหลายประเทศ องค์การอนามัยโลกได้ประกาศให้การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นภาวะฉุกเฉินด้านสาธารณสุขระหว่างประเทศ และเป็นการแพร่ระบาดใหญ่ระดับโลก (Pandemic) เมื่อวันที่ 30 มกราคม 2563 หลังจากนั้นไม่นานพบผู้ป่วยรายใหม่ทั่วโลกเพิ่มขึ้นวันละประมาณ 3,000 – 4,000 ราย มีผู้เสียชีวิตเพิ่มขึ้นวันละประมาณ 200 -300 คน โดยนับเป็นอัตราการเสียชีวิตร้อยละ 3.5 กลุ่มผู้ป่วยที่มีอาการรุนแรงส่วนมากเป็นผู้สูงอายุ ผู้สูบบุหรี่ และผู้ที่มีโรคประจำตัว เช่น โรคหัวใจ โรคเบาหวาน โรคไต เป็นต้น ในแต่ละประเทศจึงต้องมีมาตรการเพื่อป้องกัน และหยุดการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ซึ่งแนวทางส่วนใหญ่ คือ การสวมหน้ากากอนามัย การล้างมือ และมาตรการเว้นระยะห่าง หรือ Social Distancing (กลุ่มพัฒนาวิชาการโรคติดต่อ, 2564)

มาตรการดังกล่าวส่งผลกระทบต่อทุกคนทั้งผลกระทบต่อจิตใจ ผลกระทบต่อสังคม และผลกระทบต่อเศรษฐกิจทั่วโลกโดยมีการประเมินไว้ว่าความเสียหายทางเศรษฐกิจโลกจะทำให้ GDP โลกลดลง 54,000 ล้านดอลลาร์ และประเมินว่าจะสร้างความเสียหายต่อการส่งออกในห่วงโซ่อุปทาน 50,000 ล้านดอลลาร์ มีผลกระทบมากที่สุดในสหภาพยุโรปถึง 15,600 ล้านดอลลาร์ รองลงมาคือ สหรัฐฯ ที่ 5,800 ล้านดอลลาร์ ญี่ปุ่นที่ 5,200 ล้านดอลลาร์ และประเทศไทยอยู่ที่อันดับ 11 ด้วยมูลค่า 700 ล้านดอลลาร์ (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2563)

ผลกระทบที่เกิดขึ้นถูกส่งต่อมายังตลาดแรงงานที่พนักงานต้องกลับมาทำงานที่บ้าน ประชาชนลดการออกนอกเคหสถาน และผ่านการพยายามปรับตัวเพื่อลดต้นทุนของผู้ประกอบการเพื่อให้สอดคล้องกับรายได้ที่น้อยลง จึงทำการลดต้นทุนด้วยการลดค่าจ้างลง และลดจำนวนชั่วโมงทำงาน โดยค่าจ้างแรงงานมีแนวโน้มปรับตัวลดลงแตกต่างกันในแต่ละภาคอุตสาหกรรม โดยอุตสาหกรรมที่ได้รับผลกระทบระดับต่ำ คือ อุตสาหกรรมที่ปรับลดค่าจ้างต่ำกว่า 10% ในปี 2564 เมื่อเทียบกับช่วงก่อนแพร่ระบาด ส่วนใหญ่เป็นภาคการเกษตร การก่อสร้างและอุตสาหกรรมการผลิต เช่น อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ เสื้อผ้า และเครื่องแต่งกาย ในส่วนของอุตสาหกรรมที่ได้รับผลกระทบรุนแรงส่วนมากเป็นกิจกรรมเกี่ยวกับการบริการ และการท่องเที่ยว มีอัตราการลดค่าจ้างอยู่ที่ 18% - 45% เริ่มจากธุรกิจโรงแรม และที่พัก ธุรกิจการบิน ธุรกิจการเดินทาง กิจกรรมให้บริการอาหาร และเครื่องดื่ม (รชฎ เลียงจันทร์, 2564)

วิสาหกิจชุมชนส่งเสริมอาชีพเกาะกอก ต.เนินพระ อ.เมือง จ.ระยอง ได้จดทะเบียนเป็นวิสาหกิจ เมื่อปีพ.ศ. 2558 โดยเริ่มต้นจากการสนับสนุนของสมาคมเพื่อนชุมชนในการรวมตัวเป็นกลุ่มเพื่อดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในการผลิตหรือการให้บริการตามความรู้ ความเชี่ยวชาญของคนในพื้นที่หรือที่เรียกว่าภูมิปัญญาดั้งเดิม และในพื้นที่ของชุมชนเกาะกอกนี้ยังเป็นแหล่งปลูกข้าวแปลงสุดท้ายในเขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด เนื่องจากเดิมแล้วพื้นที่นี้เป็นแหล่งปลูกข้าวด้วยลักษณะภูมิประเทศที่เหมาะสม แต่พื้นที่แห่งนี้ค่อย ๆ เปลี่ยนเป็นหมู่บ้านจัดสรรเพื่อรองรับแรงงานต่างถิ่นและต่างชาติที่เข้ามาทำงานในเขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด จนปัจจุบันเหลือแหล่งปลูกข้าวเพียงไม่กี่ไร่ (สยามรัฐออนไลน์, 2559) วิสาหกิจชุมชน จึงร่วมอนุรักษ์นาผืนสุดท้ายแห่งนี้ร่วมกับนายสนม วงษ์เนิน ชาวนาที่ยังคงทำนาอยู่บนแปลงนาแห่งนี้ และยังมีกรรมกรกลุ่มเพื่อบำรุงรักษาพื้นที่สีเขียวในชุมชนด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างการปลูกสมุนไพร หรือการรวบรวมพันธุ์ข้าวที่มีชื่อเสียงมาทดลองปลูก และนำผลผลิตที่ได้มาทำเป็นข้าวสารสามสีหรือทำสีมาจำหน่าย เป็นต้น

ปีพ.ศ. 2559 วิสาหกิจชุมชนส่งเสริมอาชีพชุมชนเกาะกอก ได้ปรับปรุงการสร้างอาคาร และอุปกรณ์ในการผลิตสินค้า รวมถึงพัฒนาออกแบบบรรจุภัณฑ์ที่สวยงามและเหมาะสม และได้ยื่นจดทะเบียน อย.ผลิตภัณฑ์ข้าวไรซ์เบอร์รี่ ต่อมาจึงจัดซื้อโรงสีข้าวชุมชนพร้อมเครื่องนวดข้าวเพื่อเพิ่มความสามารถในการผลิตสินค้า

ปีพ.ศ. 2560 วิสาหกิจชุมชนส่งเสริมอาชีพชุมชนเกาะกอก ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์การเกษตร เพื่อใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และจ้างงานในชุมชน จนสามารถลดต้นทุนการผลิตสินค้าและเพิ่มการจ้างงานสมาชิกในชุมชนได้ และมีการต่อยอดผลิตภัณฑ์สแน็คบาร์สูตรเดิม และสูตรใหม่ที่เน้นใช้วัตถุดิบในท้องถิ่น รวมถึงพัฒนาบรรจุภัณฑ์ให้ทันสมัยขึ้นและยืดอายุให้นานเกิน 6 เดือน

ปีพ.ศ. 2561 วิสาหกิจชุมชนส่งเสริมอาชีพชุมชนเกาะกอก จัดทำโครงการพัฒนากระบวนการผลิตผลิตภัณฑ์ชุมชน จนสามารถลดต้นทุนการผลิตได้มากขึ้นเมื่อเทียบกับวิธีการผลิตเดิมจนได้รับรางวัลสถานประกอบการยอดเยี่ยม และเป็นแบบอย่างด้านนวัตกรรม

ปีพ.ศ. 2562 วิสาหกิจชุมชนส่งเสริมอาชีพชุมชนเกาะกอก ได้พัฒนาสูตรของผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลายมากขึ้น จนได้มาเป็นสแน็คบาร์ขนมทานเล่นที่ผลิตจากแป้งข้าวไรซ์เบอร์รี่ของชุมชน เป็นสินค้าใหม่ที่มีความนิยมมากด้วยการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนส่งเสริมอาชีพชุมชนเกาะกอกทำให้ได้รับรางวัลเป็น 1 ใน 8 วิสาหกิจชุมชนต้นแบบใน จ.ระยอง และวิสาหกิจชุมชนส่งเสริมอาชีพชุมชนเกาะกอกยังเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามศาสตร์พระราชาชุมชนเกาะกอก รวมถึงได้รับรางวัลดีเด่นชุมชนสุขภาพดีวิถีไทย

ปีพ.ศ. 2563 ทางวิสาหกิจชุมชนส่งเสริมอาชีพชุมชนเกาะกอกได้มีการวางแผนที่จะส่งออกสินค้าไปยังต่างประเทศโดยทดลองนำร่องไปแล้วที่ประเทศกัมพูชาและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ได้ผลตอบรับที่ดีจึงได้มีการวางแผนที่จะส่งออกเพิ่มแต่เมื่อเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ขึ้นในวันที่ 16 เมษายน พ.ศ.2563 ได้มีประกาศคำสั่งของจังหวัดระยองให้ปิดสถานที่เสี่ยงต่อการแพร่ระบาด เช่น สนามเด็กเล่น สวนสาธารณะ สวนสนุก สนามกีฬา ห้างสรรพสินค้า (เว้นร้านขายยาหรือสินค้าเบ็ดเตล็ดที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต) แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ ห้องสมุดชุมชน พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น และศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (คำสั่งจังหวัดระยอง, 2563) ทางวิสาหกิจชุมชนส่งเสริมอาชีพเกาะกอกจึงได้รับผลกระทบทำให้ต้องหยุดการส่งออกและจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนการดำเนินงานเพื่อให้วิสาหกิจสามารถคงอยู่ต่อไปได้ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

วิสาหกิจชุมชนนี้มีความพึงพอใจ และผลิตภัณฑ์มีคุณภาพตามมาตรฐานจนสามารถนำเข้าสู่ระบบตลาดใหญ่ได้ รวมถึงยังได้รับรางวัลจำนวนมาก ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาผลกระทบและการปรับตัวของวิสาหกิจชุมชนส่งเสริมอาชีพเกาะกอก ต.เนินพระ อ.เมือง จ.ระยอง ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ซึ่งผลวิจัยที่ได้ในครั้งนี้จะเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อวิสาหกิจชุมชนอื่น ๆ หรือหน่วยงานอื่น ๆ สามารถนำไปเป็นแนวทางในการปรับตัวได้ต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาผลกระทบที่วิสาหกิจชุมชนส่งเสริมอาชีพชุมชนเกาะกอก ต.เนินพระ อ.เมือง จ.ระยอง ได้รับในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019
- 2.2 เพื่อศึกษาการปรับตัวของวิสาหกิจชุมชนส่งเสริมอาชีพชุมชนเกาะกอก ต.เนินพระ อ.เมือง จ.ระยอง ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

3. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการปรับตัว

ทฤษฎีของแมคคีย์และพลูตินิกและพีซีโกด้า

การปรับตัวของผู้ประกอบการ คือ กระบวนการต่าง ๆ ที่ผู้ประกอบการนำมาใช้เพื่อประมวลผลข้อมูลต่างๆ จากสภาพแวดล้อมภายนอกและนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการปรับตัวการปรับตัวจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับการปรับเปลี่ยนกลยุทธ์การแข่งขัน และการวางกลยุทธ์ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ไม่มีผู้ประกอบการใดที่จะสามารถอยู่รอดได้ถ้าหากไม่มีการปรับตัว ผู้ประกอบการจำเป็นจะต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมทางสังคม ซึ่งระดับการปรับตัวขึ้นอยู่กับปัจจัยแวดล้อม มีความเกี่ยวข้องกับธุรกิจ ในหลายมิติ เช่น การผลิตสินค้า การบริการ การตลาด การจัดทำหน่วย บุคลากร การเงิน และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง และการปรับตัวยังนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงของกิจการอย่างต่อเนื่อง ในบริบท

ของผู้ประกอบการการปรับตัวขึ้นอยู่กับการเปลี่ยนแปลง ของสภาพแวดล้อมที่ผู้ประกอบการจะต้องเปลี่ยนแปลงการจัดการหลายอย่าง เช่น กลยุทธ์การแข่งขัน โครงสร้างองค์กร เป็นต้น (อ้างถึงใน พรรณราย อินทุรัตน์, 2563: 15)

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การปรับตัวของวิสาหกิจชุมชนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชนส่งเสริมอาชีพชุมชนเกาะกอก ต.เนินพระ อ.เมือง จ.ระยอง ดำเนินการวิจัยโดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

4.1 ผู้ให้ข้อมูลหลัก

สมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่งเสริมอาชีพเกาะกอก ต.เนินพระ อ.เมือง จ.ระยอง ดังนี้ ประธานวิสาหกิจ รองประธานวิสาหกิจ/เหรัญญิก และสมาชิกวิสาหกิจชุมชน 10 คน รวมทั้งหมด 12 คน

4.2 เครื่องมือการวิจัย

- 1) แบบสัมภาษณ์ใช้แนวคำถามแบบกึ่งโครงสร้าง
- 2) การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม
- 3) การจดบันทึก

4.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ข้อมูลทุติยภูมิ ศึกษาบททวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวของวิสาหกิจชุมชนในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับพื้นที่ที่ศึกษา โดยสืบค้นจากวิทยานิพนธ์ บทความวิจัย งานวิจัย เอกสารจากวิสาหกิจชุมชนส่งเสริมอาชีพเกาะกอก ข้อมูลข่าวสารจากอินเทอร์เน็ต และจากเว็บไซต์

2) ข้อมูลปฐมภูมิ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลหลัก เพื่อเก็บข้อมูลในเรื่องของผลกระทบที่ได้รับจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และการปรับตัวของวิสาหกิจชุมชนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ใช้การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม มีการจดบันทึกข้อมูลจากการสังเกต เพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ร่วมกับการถ่ายภาพ และบันทึกเสียง

4.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาวิเคราะห์ด้วยวิธีการดังต่อไปนี้ 1) การวิเคราะห์เชิงบริบทของเนื้อหา (Content analysis) และ 2) การวิเคราะห์เชิงบรรยาย (Descriptive analysis) และนำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์

5. สรุปผลการวิจัย

5.1. ผลกระทบที่วิสาหกิจชุมชนส่งเสริมอาชีพชุมชนเกาะกอก ต.เนินพระ อ.เมือง จ.ระยอง ได้รับในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

5.1.1 ด้านการบริหารจัดการ

เมื่อเกิดการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โครงสร้างของคณะกรรมการของวิสาหกิจชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงเนื่องจากมีกรรมการถอนตัว จาก 14 คน เหลือเพียง 10 คน ดังนี้

1) นายสำราญ	ทิพย์บรรพต	ประธานวิสาหกิจชุมชน
2) นางอำไพ	วรรณดอนแดง	รองประธานวิสาหกิจ/เหรัญญิก
3) นางเพียงใจ	บัวงาม	กรรมการ
4) นายอำนาจ	นามสนิท	กรรมการ
5) นางนิตยา	สายรักษา	กรรมการ
6) นายสนม	วงษ์เนิน	กรรมการ
7) นายอภิสิทธิ์	ประจง	กรรมการ

8) นางวงษ์เดือน	กิตติวัฒนพล	กรรมการ
9) นางจรรยา	แช่น้ำ	กรรมการ
10) นางสาวงามพิศ	ศรีสอนดี	กรรมการ

คณะกรรมการที่ยังอยู่จึงต้องรับภาระหน้าที่เพิ่มมากขึ้น โดยแต่ละคนได้รับมอบหมายหน้าที่แตกต่างกันไปตามความถนัด ประธานวิสาหกิจชุมชนรับหน้าที่เป็นผู้นำในการบริหารจัดการ และประสานงานกับหน่วยงาน/บุคคลภายนอก รองประธานวิสาหกิจ/ற்றுญิก มีหน้าที่ดูแลด้านการเงินของวิสาหกิจชุมชน ดูแลด้านวัตถุดิบ และทำหน้าที่แทนเมื่อประธานไม่อยู่ ส่วนหน้าที่ความรับผิดชอบของคณะกรรมการวิสาหกิจขึ้นอยู่กับความถนัดที่แต่ละบุคคลที่ทำงานอยู่ในแต่ละกลุ่ม

5.1.2 ด้านการผลิต

ในปีพ.ศ.2558 วิสาหกิจชุมชนส่งเสริมอาชีพชุมชนเกาะกกเริ่มจากการปลูกข้าวบนแปลงนาแปลงสุดท้ายในเขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด และตั้งกลุ่มสมุนไพรพื้นบ้านพื้นบ้านมาเข้าร่วมกับวิสาหกิจชุมชน ต่อมาได้มีการเพิ่มผลิตภัณฑ์ชนิดอื่นเพิ่มโดยในปีพ.ศ. 2559 ได้เพิ่ม สแน็คบาร์ ปีพ.ศ. 2560 เพิ่มการผลิตไอศกรีมข้าวไรซ์เบอร์รี่ จึงแบ่งการผลิตเป็นกลุ่ม 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มขนม กลุ่มข้าว และกลุ่มสมุนไพรพื้นบ้านพื้นบ้าน

กลุ่มขนม ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มนี้ คือ สแน็คบาร์ข้าวไรซ์เบอร์รี่ และไอศกรีมข้าวไรซ์เบอร์รี่ กลุ่มนี้มีรวมตัวผลิตสแน็คบาร์อย่างน้อยอาทิตย์ละ 1 ครั้ง แต่ละครั้งสามารถผลิตได้ประมาณ 500 ชิ้น และผลิตไอศกรีมข้าวไรซ์เบอร์รี่อย่างน้อยเดือนละ 2 ครั้งเพื่อจำหน่ายให้กับคนที่มาศึกษาดูงานที่วิสาหกิจชุมชน จนปีพ.ศ. 2562 วิสาหกิจชุมชนได้ทดลองนำร่องส่งออกสแน็คบาร์ไปวางจำหน่ายที่คาเฟ่เมซอนในบีบีปตท. 7 สาขาในจ.ระยองเพื่อทดสอบรับและทดลองนำร่องส่งออกไปจำหน่ายที่สนามบินสิงคโปร์ ประเทศกัมพูชาและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จนปีพ.ศ. 2563 ที่เริ่มมีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ไม่สามารถส่งออกสินค้าไปวางขายที่ต่างประเทศได้ และไม่มีมีการเปิดรับศึกษาดูงานที่วิสาหกิจ จึงจำเป็นต้องหยุดการผลิตทั้งหมด

กลุ่มสมุนไพรพื้นบ้าน ผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม คือ ลูกประคบสมุนไพร และหมอนรองคอหอมเอิร์บในการผลิตกลุ่มสมุนไพรพื้นบ้านพื้นบ้านจะรวมตัวกันผลิตอย่างน้อยสองอาทิตย์ต่อ 1 ครั้ง โดยผลิตตามออเดอร์ที่ส่งเข้ามาล่วงหน้า แต่ละครั้งที่ผลิตจะสามารถผลิตได้ครั้งละประมาณ 100 ชิ้นขึ้นไป เมื่อมีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในปีพ.ศ. 2563 จึงได้รับผลกระทบโดยมีออเดอร์สั่งเข้ามาลดน้อยลง ลดการรวมตัวผลิตลงเหลือเดือนละ 1-2 ครั้ง ผลิตครั้งละประมาณ 50 ชิ้น

กลุ่มข้าว พันธุ์ข้าวที่ปลูกได้แก่ ข้าวไรซ์เบอร์รี่ ข้าวกล้องหอมนิล ข้าวกล้องสังข์หยด และข้าวหอมมะลิ การผลิตจะมี 2 ครั้งต่อปีโดยครั้งที่ 1 ปลูกเดือนกุมภาพันธ์ เกี่ยวเดือนพฤษภาคม และครั้งที่ 2 ปลูกเดือนสิงหาคม เกี่ยวเดือนธันวาคม กระบวนการผลิตเริ่มตั้งแต่ขั้นตอนการเพาะต้นกล้า การหว่านกล้า การดำนา ไปจนถึงการเกี่ยวข้าว และสีข้าว ทำทุกขั้นตอนกันเองโดยใช้เครื่องจักรเข้ามาช่วย ผลผลิตที่ได้ในแต่ละครั้งจะได้ข้าวประมาณ 600 กิโลกรัมต่อไร่ และวิสาหกิจชุมชนนี้มีพื้นที่ปลูกข้าวอยู่ที่ 10 ไร่ เป็นที่ของวิสาหกิจชุมชนเอง 5 ไร่ และเช่าที่นา 5 ไร่ จนปีพ.ศ. 2563 เริ่มมีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จึงได้รับผลกระทบโดยที่นาที่เช่าไว้จำนวน 5 ไร่ เจ้าของที่ต้องการขาย ทางวิสาหกิจชุมชนจึงจะต้องเกี่ยวข้าวที่ปลูกเอาไว้ก่อนหน้าออกให้หมดตามกำหนด และทำให้พื้นที่ในการผลิตน้อยลงถึงครึ่งหนึ่ง ส่งผลต่อผลผลิตที่จะได้รับลดน้อยลงไปเช่นกัน

5.1.3 ด้านคน

วิสาหกิจชุมชนส่งเสริมอาชีพชุมชนเกาะกกมีสมาชิกที่จดทะเบียนทั้งหมด 20 คน แต่มีสมาชิกทำงานจริงอยู่ประมาณ 30 คน และได้แบ่งเป็นกลุ่ม 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้บริหาร กลุ่มขนม กลุ่มข้าว และกลุ่มสมุนไพรพื้นบ้าน แต่ละกลุ่มได้รับผลกระทบ ดังนี้

กลุ่มผู้บริหาร คณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนมีอยู่ 14 คน โดยจะรับผิดชอบหน้าที่ที่แตกต่างกันไปตามความถนัดของแต่ละคน เช่น ดูแลเอกสารของวิสาหกิจชุมชน ดูแลเรื่องการประสานงานกับหน่วยงานหรือบุคคลต่าง ๆ ดูแลด้านการตลาด เป็นต้น จนปีพ.ศ. 2563 มีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ได้รับผลกระทบโดยมีการถอนตัวของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนจนมีสมาชิกเหลืออยู่เพียง 10 คน คนที่เหลืออยู่จึงมีภาระงานที่เพิ่มมากขึ้น

กลุ่มชนม มีสมาชิก 7 – 8 คน มีหน้าที่ในการผลิตขนมสแน็คบาร์(รสดั้งเดิมและรสผลไม้รวม) และผลิตไอศกรีม ข้าวไรซ์เบอร์รี่ ผลกระทบที่กลุ่มนี้ได้รับ คือ จำเป็นที่จะต้องหยุดการผลิตทั้งหมดเอาไว้ก่อนไม่ว่าจะเป็นสแน็คบาร์ หรือไอศกรีมข้าวไรซ์เบอร์รี่ จากที่เคยได้รับส่วนแบ่งการผลิตขึ้นละ 3 บาท การผลิตในแต่ละครั้งจะมีรายได้อยู่ที่ประมาณ 3,000 – 4,000 บาทต่อครั้ง และนำมาหารแบ่งตามจำนวนสมาชิก เมื่อหยุดการผลิตสมาชิกกลุ่มนี้จึงขาดรายได้ไป

กลุ่มสมุนไพรรพพื้นบ้าน มีสมาชิก 6 คน เมื่อมีออเดอร์ลดน้อยลง ทำให้ความถี่ในการผลิตน้อยลงเหลือเพียงเดือนละ 1-2 ครั้ง และเป็นการทำเพื่อเก็บเข้าสต็อกเป็นส่วนใหญ่ แต่เนื่องจากคนในกลุ่มส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ การมารวมกลุ่มกันผลิตสินค้าจึงเป็นเรื่องของการแก้เหงาและใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ดังนั้น กลุ่มนี้จึงกล่าวได้ว่า ไม่ได้รับผลกระทบมากนัก

กลุ่มข้าว มีสมาชิก 5 คน ใช้เครื่องจักรในการผลิตสินค้าเป็นส่วนใหญ่ และมีระยะเวลาการผลิตที่แน่นอน คือ การปลูกข้าวมี 2 ครั้งต่อปี ครั้งที่ 1 ปลูกเดือนกุมภาพันธ์ เกี่ยวเดือนพฤษภาคม และครั้งที่ 2 ปลูกเดือนสิงหาคม เกี่ยวเดือนธันวาคม สมาชิกกลุ่มนี้จึงไม่ค่อยได้รับผลกระทบมากนัก

5.1.4 ด้านการเงิน

ด้านการเงินผู้ดูแลหลักจะเป็นประธานวิสาหกิจชุมชนกับรองประธานวิสาหกิจ/ற்றுญิกที่ดูแลร่วมกัน เมื่อเกิดการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-9 ในปี.ศ.2563 ทำให้สินค้าบางชนิดของวิสาหกิจต้องหยุดการผลิตไป ส่งผลให้รายได้ส่วนหนึ่งที่เคยได้รับหายไปแต่รายจ่ายต่าง ๆ ยังคงอยู่ แต่ทางวิสาหกิจชุมชนยังคงมีรายได้จากผลิตภัณฑ์อื่นอยู่ และยังได้รับการสนับสนุนเงินทุนจากแหล่งอื่น ๆ อยู่ จึงไม่ได้รับผลกระทบที่รุนแรงมากนักแม้จะต้องหยุดการดำเนินงานส่วนหนึ่งไป

ส่วนการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชน มีการจดบัญชีรายรับ – รายจ่าย เป็นประจำอย่างละเอียด การนำเงินฝาก – ถอนจากธนาคาร เป็นระบบทุกครั้ง และเมื่อถึงปลายปีจะจ้างบุคคลภายนอกมาปิดงบให้เพื่อการทำงานที่รวดเร็ว เป็นระบบมากขึ้น และเพื่อความโปร่งใสในการดำเนินงาน หากสมาชิกมีข้อสงสัยสามารถตรวจสอบหลักฐานการดำเนินงานต่าง ๆ ได้

5.1.5 ด้านวัตถุดิบ

ผู้ดูแลด้านวัตถุดิบ คือ รองประธานวิสาหกิจ/ற்றுญิก มีหน้าที่ในการจัดการเรื่องวัตถุดิบทั้งหมด เช่น หากทางวิสาหกิจต้องการจะใช้วัตถุดิบชนิดไหนก็จะเป็นคนไปหา และดูเรื่องของราคาในการซื้อขายทั้งหมด โดยด้านวัตถุดิบนี้จะเกี่ยวข้องกับกลุ่มต่าง ๆ ดังนี้

กลุ่มชนม มีผลิตภัณฑ์ คือ สแน็คบาร์รสดั้งเดิมมีส่วนผสม คือ เม็ดมะม่วงหิมพานต์ เนยถั่ว น้ำผึ้งแท้ ข้าวโอ๊ต และข้าวไรซ์เบอร์รี่ ส่วนรสผลไม้รวมมีส่วนผสมเพิ่มเติม คือ กีวี แอปเปิ้ล สับปะรด และสตอร์ว์เบอร์รี่ มีไอศกรีมข้าวไรซ์เบอร์รี่ ผลกระทบที่กลุ่มนี้ได้รับ คือ ต้องหยุดการผลิตและหยุดการสั่งซื้อส่วนผสมต่าง ๆ ทั้งหมดเอาไว้ก่อนเนื่องจากยอดสั่งซื้อลดลง

กลุ่มสมุนไพรรพพื้นบ้าน มีผลิตภัณฑ์ คือ หมอนรองคอสมุนไพรมีส่วนผสม คือ ข้าวไรซ์เบอร์รี่ ไพร ผิวมะกรูด ข้าว ตะไคร้หอม ขมิ้น ส้มป่อย ใบมะขาม พิมเสน และการบูร วัตถุดิบส่วนใหญ่ที่ใช้จึงไม่ขาดแคลน และไม่ได้รับผลกระทบมากนัก ยกเว้นพิมเสนและการบูรที่ราคาขึ้นแล้วไม่ลง เมื่อมีออเดอร์เข้ามาน้อยลง การสั่งซื้อวัตถุดิบต่าง ๆ จึงน้อยลงไปด้วย

กลุ่มข้าว มีพันธุ์ข้าวที่ปลูก ดังนี้ ข้าวไรซ์เบอร์รี่ ข้าวกล้องหอมนิล ข้าวกล้องสังข์หยด และข้าวหอมมะลิ กลุ่มนี้จะเริ่มต้นตั้งแต่การเพาะต้นกล้า การหว่านกล้า การดำนา เกี่ยวข้าว และสีข้าว ทำเอง ทุกขั้นตอนโดยมีเครื่องจักรเข้ามาช่วยทุนแรง และทำนาในพื้นที่จำนวน 10 ไร่ ที่ของวิสาหกิจ 5 ไร่ และเช่าที่อีก 5 ไร่ จนมีการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-9 เข้ามา ผลกระทบที่ได้รับ คือ การที่เจ้าของที่ต้องการจะขายพื้นที่ที่วิสาหกิจชุมชนเช่าซึ่งมีจำนวน 5 ไร่ กลุ่มนี้จึงต้องจัดการเก็บเกี่ยวข้าว และเคลียร์พื้นที่ทั้งหมดให้เสร็จสิ้นภายในปี.ศ.2563 ทำให้พื้นที่ในการปลูกข้าวหายไปครึ่งหนึ่ง ผลิตผลผลิตที่ได้รับจะลดลงไปจำนวนมาก

5.1.6 ด้านการตลาด

ก่อนที่จะมีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 วิสาหกิจชุมชนทำการตลาดโดยการออกจำหน่ายสินค้าที่จัดขึ้นตามสถานที่ต่าง ๆ รวมถึงเปิดให้วิสาหกิจเป็นศูนย์การเรียนรู้ให้คนจากภายนอกเข้ามาศึกษาดูงาน ซึ่งถือเป็นการตลาดอย่างหนึ่ง ทำให้วิสาหกิจมีรายได้เพิ่มขึ้นจากสินค้า มีทั้งค่าวิทยากร ค่าเข้าศึกษาดูงาน แต่เมื่อมีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จึงได้รับผลกระทบ คือ การที่ไม่สามารถออกจำหน่ายสินค้าตามสถานที่ต่าง ๆ ได้ และไม่สามารถเปิดรับให้ผู้ที่สนใจเข้ามาศึกษาดูงานภายในวิสาหกิจชุมชนได้

5.1.7 ด้านการมีส่วนร่วม

วิสาหกิจชุมชนส่งเสริมอาชีพชุมชนเกาะกอก มีรายชื่อสมาชิกที่จดทะเบียนรวมทั้งหมด 20 คน แต่ปัจจุบันปีพ.ศ. 2565 มีสมาชิกที่ยังไม่ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นสมาชิกประมาณ 10 คนรวมแล้วมีสมาชิกทั้งหมดประมาณ 30 คน วิสาหกิจชุมชนเปิดโอกาสให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของกลุ่ม ทุกคนสามารถแสดงความคิดเห็นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานของกลุ่มได้ และยังมีการประชุมที่จัดขึ้นอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้งเพื่อสรุปการดำเนินงานในเดือนนั้น และพูดคุยเกี่ยวกับการดำเนินงานของเดือนถัดไป แต่เมื่อมีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จึงได้รับผลกระทบเรื่องการรวมตัวกันของสมาชิกกลุ่มในการเข้าร่วมประชุมในแต่ละครั้ง และเรื่องการรวมตัวเพื่อดำเนินงานที่ได้รับมอบหมายซึ่งได้รับผลกระทบ คือ สมาชิกในกลุ่มผู้บริหารมีการถอนตัวออกไปจนเหลือเพียงแค่ 10 คน สมาชิกในกลุ่มขนมต้องหยุดการทำงาน เพราะสแน็คบาร์และไอศกรีมข้าวไรซ์เบอร์รี่หยุดการผลิตทั้งหมดไป สมาชิกในกลุ่มสมุนไพรพื้นบ้านพื้นบ้านมารวมตัวกันผลิตสินค้าน้อยลง และกลุ่มข้าวที่จะต้องหาพื้นที่ในการปลูกข้าวแหล่งใหม่ทดแทนแหล่งเก่า

5.1.8 การวางแผนในอนาคต

ก่อนการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 วิสาหกิจชุมชนส่งเสริมอาชีพชุมชนเกาะกอกได้มีการวางแผนการดำเนินงาน แบ่งเป็นแผนการพัฒนาระยะสั้น 1 ปี (พ.ศ.2561) โดยมีการขยายผู้ถือหุ้นวิสาหกิจชุมชนเพื่อให้มีงบประมาณดำเนินงานของวิสาหกิจมากขึ้น ปรับปรุงการผลิตโดยจัดซื้อเครื่องจักรสำหรับกลุ่มขนมรับจัดทำขนมให้กับบริษัทอื่น ๆ และส่งเสริมการผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ของวิสาหกิจเพื่อให้มีสินค้าออกจำหน่ายในตลาดมากขึ้น แผนการพัฒนาระยะกลาง 2 ปี (พ.ศ.2562 - พ.ศ. 2563) จัดซื้อเครื่องจักรเพิ่มเติม ปรับปรุงรูปแบบผลิตภัณฑ์ข้าว หาแหล่งตลาดเพิ่มเติม และวางแผนถึงการส่งสินค้าไปจำหน่ายยังต่างประเทศ ส่วนแผนพัฒนาระยะยาว 3 ปี (พ.ศ. 2564 เป็นต้นไป) มีการวางแผนปรับปรุงอาคารศูนย์การเรียนรู้วิสาหกิจชุมชนส่งเสริมอาชีพชุมชนเกาะกอกเพื่อให้มีพื้นที่รองรับคณะศึกษาดูงาน และรองรับกระบวนการผลิตที่เพิ่มมากขึ้น หาแหล่งทุนเพิ่มเติมเพื่อนำเงินทุนไปจัดซื้อพื้นที่ปลูกข้าว วางแผนพัฒนาศูนย์กลางการเรียนรู้วิสาหกิจชุมชนส่งเสริมอาชีพชุมชนเกาะกอกให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิทรรศการให้บุคคลภายนอกมาเรียนรู้และท่องเที่ยว

เมื่อเกิดการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จึงได้รับผลกระทบ ดังนี้ วิสาหกิจไม่สามารถส่งออกสินค้าไปยังต่างประเทศได้จึงจำเป็นต้องหยุดการดำเนินงานส่วนนี้ไว้ การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้จะต้องหยุดเอาไว้ชั่วคราว เนื่องจากไม่สามารถเปิดให้คนเข้ามาศึกษาดูงานที่วิสาหกิจได้ รวมถึงต้องเลื่อนกำหนดการปรับปรุงโครงสร้างอาคารออกไป และต้องติดต่อหาแหล่งเงินทุนอื่น ๆ นอกจากกองทุนโรงไฟฟ้าในพื้นที่เพื่อมาเป็นทุนหมุนเวียนในการดำเนินงานของวิสาหกิจเพิ่มมากขึ้น

5.2 การปรับตัวของวิสาหกิจชุมชนส่งเสริมอาชีพชุมชนเกาะกอก ต.เนินพระ อ.เมือง จ.ระยอง ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19

5.2.1 ด้านการบริหาร

วิสาหกิจชุมชนส่งเสริมอาชีพชุมชนเกาะกอกมีการปรับตัวด้วยการให้สมาชิกในกลุ่มผู้บริหารที่เหลือช่วยกันรับภาระงานของผู้ที่ถอนตัวออกไป รวมถึงวางแผนที่ขยายขอบเขตการทำงานให้วิสาหกิจชุมชนมีความมั่นคงเพิ่มขึ้นโดยจดทะเบียนขึ้นเป็นบริษัท ใช้ชื่อว่า “บริษัทวิสาหกิจชุมชนส่งเสริมอาชีพชุมชนเกาะกอกจำกัด” คาดว่าจะเสร็จสิ้นภายในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.2565 และจะเปิดรับสมัครคนเข้ามาทำงานในวิสาหกิจเพิ่ม โดยหากสมัครเป็นสมาชิกในวิสาหกิจ

ชุมชน สามารถสมัครได้ทุกคนทั้งคนในชุมชนเกาะกอกหรือคนจากภายนอกชุมชนเกาะกอก แต่หากสมัครเป็นคณะกรรมการของวิสาหกิจชุมชนจะสมัครได้เฉพาะคนที่อยู่ในชุมชนเกาะกอกเท่านั้น

5.2.2 ด้านการผลิต

ในด้านการผลิตทางวิสาหกิจชุมชนส่งเสริมอาชีพชุมชนเกาะกอกได้แบ่งการผลิตเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มขนม กลุ่มข้าว และกลุ่มสมุนไพรพื้นบ้าน มีการปรับตัว ดังนี้

กลุ่มขนม ได้การปรับปรุงสูตรขนมจากที่มี 2 รสชาติ คือ รสดั้งเดิม และรสผลไม้รวม ได้เพิ่มสแน็คบาร์แบบเคลือบช็อกโกแลต และได้ยื่นขอจดทะเบียนกับทางอย.แล้ว และมีการตรวจสอบความพร้อมในการผลิตจากคาเฟ่เมซอน เพื่อนำสแน็คบาร์มาวางจำหน่ายในคาเฟ่เมซอนทุกสาขาทั่วประเทศไทย ล็อตแรกที่ส่งวางจำหน่ายอยู่ในช่วงเดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2564 ส่วนไอศกรีมข้าวไรซ์เบอร์รี่หยุดการผลิตไว้ก่อน เนื่องจากเป็นสินค้าที่เก็บได้ไม่นานจึงยังต้องหยุดการผลิตเอาไว้ชั่วคราวจนกว่าจะมีการปรับปรุงสูตร นอกจากนี้ได้เพิ่มการรับจัดกระเช้าปีใหม่โดยใช้ผลิตภัณฑ์ของวิสาหกิจชุมชนมาจัดคิดราคาตั้งแต่ 1,500 บาทขึ้นไป

กลุ่มสมุนไพรพื้นบ้าน ปรับจากการทำตามออเดอร์เป็นการทำเพื่อเก็บไว้ในสต็อก เนื่องจากเป็นผลิตภัณฑ์ที่สามารถเก็บไว้ได้นาน และเพิ่มช่องทางการขายออนไลน์ทำให้ยังคงมีออเดอร์เข้ามาบ้างเล็กน้อย จนช่วงปลายปีพ.ศ.2564 เริ่มมีออเดอร์จากกลุ่มโรงงานและกลุ่มธนาคารต่าง ๆ เข้ามาอีกครั้งเป็นการสั่งซื้อเพื่อนำไปเป็นของขวัญปีใหม่

กลุ่มข้าว จากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 กลุ่มข้าวจึงได้รับผลกระทบโดยที่นาที่เช่าไว้จำนวน 5 ไร่เจ้าของที่ต้องการขาย จึงต้องเร่งปรับตัวโดยการหาพื้นที่เพื่อปลูกข้าวทดแทน จนช่วงเดือนพฤษภาคมปีพ.ศ.2564.จึงได้แหล่งปลูกข้าวแหล่งใหม่จำนวนประมาณ 6 ไร่ตามคำแนะนำของสมาชิกในกลุ่ม

5.2.3 ด้านคน

วิสาหกิจชุมชนส่งเสริมอาชีพชุมชนเกาะกอก แบ่งกลุ่มการทำงานทั้งหมด 4 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มผู้บริหาร กลุ่มขนม กลุ่มสมุนไพรพื้นบ้าน และกลุ่มข้าว แต่ละกลุ่มมีการปรับตัว ดังนี้

กลุ่มผู้บริหาร เนื่องจากการถอนตัวของผู้บริหารจึงมีสมาชิกอยู่เพียง 10 คน ภาระหน้าที่ของแต่ละคนจึงมีค่อนข้างมาก จึงได้มีการวางแผนเปิดรับสมัครคนเข้ามาทำงานในวิสาหกิจเพิ่มเพื่อให้คนรุ่นใหม่ ๆ หรือคนที่สนใจอยากร่วมงานกับวิสาหกิจชุมชนส่งเสริมอาชีพชุมชนเกาะกอกเข้ามาร่วมงานเป็นการเพิ่มมุมมองใหม่ ๆ และเพิ่มคนทำงานกับวิสาหกิจ

กลุ่มขนม เนื่องจากจำเป็นต้องหยุดการผลิตเอาไว้ และคนในกลุ่มนี้ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มแม่บ้านไม่ได้มีงานประจำทำ จึงต้องปรับตัวไปทำอย่างอื่นแล้วแต่หน้าที่ที่ได้รับ จนช่วงปีพ.ศ.2564 ได้กลับมารวมตัวกันทำอีกครั้งเรียนรู้ขนมสูตรใหม่ที่ได้รับการพัฒนามาแล้วอย่างขนมสูตรเคลือบช็อกโกแลต และรับผิดชอบทำการกระเช้าปีใหม่รายได้ที่หายไปจึงเริ่มกลับมา

กลุ่มสมุนไพรพื้นบ้าน เป็นกลุ่มที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ไม่มาก จึงมีการปรับตัวเพียงแค่ลดการผลิตสินค้าลงเป็นเดือนละครั้ง และเมื่อรวมตัวกันผลิตก็สวมใส่หน้ากากอนามัย ล้างมือบ่อย ๆ และรักษาระยะห่างจากคนอื่น ๆ

กลุ่มข้าว เนื่องจากเป็นกลุ่มที่มีคนน้อย เพราะใช้เครื่องจักรเข้ามาช่วยผลิต การปรับตัวจากผลกระทบที่ได้รับจึงไม่มาก ปรับตัวในเรื่องของการรักษาสุขอนามัยให้รัดกุมกว่าเดิม เช่น การสวมหน้ากากอนามัย การล้างมือให้สะอาด และการเว้นระยะห่างทางสังคม เป็นต้น และหาพื้นที่ในการปลูกข้าวเพิ่มเติม

5.2.4 ด้านการเงิน

เมื่อเกิดการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทางวิสาหกิจชุมชน จึงต้องปรับตัวด้านการเงินโดยลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นลง เช่น เลื่อนกำหนดการปรับปรุงโครงสร้างอาคาร หรือการหาแหล่งเงินทุนจากหน่วยงานอื่น ๆ เพิ่มเพื่อมาเป็นทุนหมุนเวียนในการดำเนินงานของวิสาหกิจ

การจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนยังคงทำเหมือนเดิม จะทำเป็นบัญชีรายรับ – รายจ่าย เป็นประจำ การนำเงินฝาก – ถอนจากธนาคารเป็นระบบทุกครั้ง เมื่อถึงปลายปีจะจ้างคนภายนอกเพื่อทำการปิดบปีให้ เพื่อการทำงานที่รวดเร็วเป็นระบบมากขึ้น

5.2.5 ด้านวัตถุดิบ

รองประธานวิสาหกิจ/ற்றுญิก เป็นคนดูแลในด้านนี้โดยหากทางวิสาหกิจต้องการจะใช้วัตถุดิบชนิดไหนก็จะเป็นคนไปหา ดูแลเรื่องของราคาในการซื้อขายทั้งหมด และแหล่งติดต่อซื้อขายวัตถุดิบแต่ละชนิดจะต้องไม่น้อยกว่า 3 แหล่ง โดยด้านวัตถุดิบนี้จะเกี่ยวข้องกับกลุ่มต่าง ๆ มีการปรับตัว ดังนี้

กลุ่มขนม เมื่อเกิดการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 กลุ่มขนมได้หยุดการผลิตไป การสั่งซื้อส่วนผสมต่าง ๆ จึงหยุดตามไปด้วย แต่ต่อมาได้มีปรับตัวโดยเพิ่มสูตรสแน็คบาร์ คือ สูตรเคลือบช็อกโกแลต และมีการปรับปรุงสูตร สแน็คบาร์ตัวอื่น ๆ เพิ่มเติม แต่ก็ยังต้องหยุดการทำไอศกรีมเอาไว้ก่อนจนกว่าจะสามารถเปิดรับให้คนเข้ามาศึกษาดูงานได้

กลุ่มสมุนไพรพื้นบ้าน เพราะเกิดการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จึงมีออเดอร์เข้ามาน้อยลง ทำให้ต้องมีการปรับตัวโดยการสั่งซื้อวัตถุดิบต่าง ๆ น้อยลง และเปลี่ยนจากการทำตามออเดอร์ที่สั่งเข้ามาเป็นการทำเก็บเข้าสต็อกแทน รวมถึงเพิ่มการขายทางช่องทางออนไลน์

กลุ่มข้าว พื้นที่ในการปลูกข้าวลดลงเนื่องจากเจ้าของที่ต้องการที่จะขาย กลุ่มนี้จึงต้องปรับตัวโดยการเร่งหาพื้นที่ในการปลูกข้าวเพื่อทดแทนพื้นที่ที่เสียไป และนำผลผลิตที่เก็บเกี่ยวได้ก่อนหน้ามาวางแผนการผลิตใหม่โดยนำไปสีเป็นข้าวสารนำไปให้กลุ่มชนใช้ปรับสูตรขนมเป็นส่วนใหญ่ เน้นขายที่มีในสต็อกไปก่อน

5.2.6 ด้านการตลาด

ด้านการตลาดของวิสาหกิจได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 คือ การที่ไม่สามารถไปออกร้านจำหน่ายสินค้าตามสถานที่ต่าง ๆ ได้ และไม่สามารถเปิดรับให้ผู้ที่สนใจเข้ามาศึกษาดูงานภายในวิสาหกิจชุมชนได้ จึงต้องปรับการตลาดโดยใช้แนวคิดที่ว่าจะไม่รอให้ตลาดเข้ามา จะต้องเข้าไปหาตลาดเอง จึงเปิดช่องทางการตลาดออนไลน์ทั้งเพจ Facebook Lazada และ www.thailandpostmart.com ส่งสินค้าสแน็คบาร์รสดั้งเดิมไปวางจำหน่ายในคาเฟ่เมซอนทั่วประเทศ และเมื่อจะเปิดตัวผลิตภัณฑ์ใหม่ก็จัดงานแถลงข่าวเพื่อเป็นการกระจายชื่อของวิสาหกิจชุมชนให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น เน้นทำการตลาดภายในประเทศแทนจนกว่าสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จะลดลงและมีแนวโน้มกลับเข้าสู่ภาวะปกติ

5.2.7 ด้านการมีส่วนร่วม

ด้านการมีส่วนร่วมยังคงดำเนินการคล้ายแบบเดิม ยึดหลักว่าสมาชิกทุกคนเป็นเจ้าของวิสาหกิจชุมชนร่วมกัน เปิดโอกาสให้สมาชิกได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของกลุ่ม ยังมีการประชุมที่จัดขึ้นอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง โดยปรับเปลี่ยนจากการเรียกรวมคนมาเข้าประชุมชนให้ครบเป็นการที่ว่าหากใครสะดวกก็ให้มาเข้าร่วมประชุม และหากไม่สะดวกก็จะมีโทรแจ้งหรือบอกข่าวส่งต่อกันไป เพื่อลดการรวมตัว ลดความเสี่ยงที่อาจทำให้เกิดการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ภายในวิสาหกิจชุมชน

5.2.8 การวางแผนในอนาคต

วิสาหกิจชุมชนส่งเสริมอาชีพชุมชนเกาะกอกจึงได้ปรับเปลี่ยนการดำเนินงานทำให้มีการวางแผนในอนาคต ดังนี้ ด้านการบริหาร จัดทะเบียนเป็นบริษัท ใช้ชื่อว่า “บริษัทวิสาหกิจชุมชนส่งเสริมอาชีพชุมชนเกาะกอกจำกัด” คาดว่าจะเสร็จสิ้นภายในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.2565 และเปิดรับสมัครคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนเพิ่ม

ด้านการผลิต เพิ่มการผลิตสินค้าในหมวดหมู่อุปโภค เช่น ครีมทาผิว สบู่เหลวอาบน้ำ เป็นต้น โดยส่วนผสมหลักจะเป็นรำข้าวที่ได้จากการสีข้าวของทางวิสาหกิจชุมชน

ด้านคน เปิดรับสมัครคนเข้ามาทำงานในวิสาหกิจเพิ่ม โดยรับสมัครทั้งสมาชิกในวิสาหกิจชุมชน และคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน

ด้านการเงิน ทำโครงการกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อจัดหาเงินทุนสนับสนุนเข้ามาในวิสาหกิจชุมชนมากขึ้น ไม่ยึดติดกับกลุ่มเดิม ๆ

ด้านการตลาด มีการวางแผนที่จะส่งออกสินค้าไปยังต่างประเทศอื่น ๆ เพิ่มนอกเหนือจากที่เคยทดลองนำร่องไปแล้วที่ประเทศกัมพูชาและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้วิสาหกิจชุมชนส่งเสริมอาชีพชุมชนเกาะกอก ต.เนินพระ อ.เมือง จ.ระยอง ได้รับผลกระทบในการดำเนินงานของวิสาหกิจ ทั้งด้านการบริหารที่กลุ่มผู้บริหารถอนตัวออกไปจนเหลือเพียง 10 คนทำให้ภาระงานเพิ่มมากขึ้น ด้านการผลิตที่สินค้าบางชนิดจะต้องหยุดการผลิตไป ด้านคนที่สมาชิกบางคนไม่มีภาระงานให้ทำเนื่องจากต้องหยุดการผลิตไปก่อน ด้านการเงินที่รายได้ของวิสาหกิจหายไปเพราะไม่สามารถจำหน่ายสินค้าได้ ด้านวัตถุดิบที่ต้องหยุดการสั่งซื้อวัตถุดิบเนื่องจากไม่สามารถผลิตสินค้าได้ ด้านการตลาดที่ไม่สามารถไปออกร้านจำหน่ายสินค้า เพื่อให้วิสาหกิจชุมชนสามารถดำเนินงานต่อไปได้ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้ต้องมีการปรับตัวตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นโดยด้านบริหารเปิดรับสมัครสมาชิกใหม่ และวางแผนให้วิสาหกิจมีความมั่นคงมากขึ้นโดยจัดตั้งเป็นบริษัท ด้านการผลิตก็ปรับสูตรขนมให้มีสินค้าใหม่เพิ่มขึ้น ด้านคนเปิดรับสมัครสมาชิกใหม่ ๆ เข้ามา ด้านการเงินก็หาแหล่งเงินทุนใหม่ ๆ มาหมุนเวียนทดแทนรายได้ที่หายไป ด้านวัตถุดิบก็สั่งซื้อน้อยลง ด้านการตลาดที่เปิดช่องทางการจำหน่ายผ่านช่องทางออนไลน์ เช่น เพจ Facebook Lazada ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพัฒนกุล อ่อนสำลี (2564) ที่กล่าวว่า เมื่อวิกฤตที่เกิดขึ้นไปทั่วโลกอย่างการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทางวิสาหกิจชุมชนเองก็ได้รับผลกระทบเช่นกัน แต่ถ้าหากมีการปรับตัวก็จะเป็นผู้รอด โดย 1) ลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็น 2) หาเงินทุนมาหมุนเวียน 3) หันมาทำการตลาดแบบออนไลน์ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศลิษา รกรากทอง และคณะ (2564) ที่กล่าวว่า เนื่องจากลูกค้าลดลงจึงต้องปรับลดการทำงานของพนักงาน ลดการผลิตลงเพื่อลดต้นทุนในการทำอาหาร วางแผนจัดการขนมในร้านใหม่ แบ่งหน้าที่พนักงานแต่ละคนในร้านให้ชัดเจน และเมื่อสามารถเปิดร้านได้ผู้ประกอบการจึงต้องเพิ่มจำนวนพนักงานให้เพียงพอต่อการทำงาน

7. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย และข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

7.1 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1) จากผลการวิจัยพบว่าถึงวิสาหกิจชุมชนจะเปิดรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกทุกคน แต่หน้าที่หลักในการตัดสินใจยังคงเป็นของกลุ่มผู้บริหาร และเนื่องด้วยจำนวนสมาชิกของกลุ่มผู้บริหารมีน้อยเมื่อเทียบกับภาระงาน จึงเสนอแนะว่ากลุ่มผู้บริหารควรกระจายงานให้กับสมาชิกในกลุ่มให้มากขึ้น ให้สมาชิกในกลุ่มมีส่วนในการตัดสินใจในการดำเนินงานมากขึ้น ภาระงานจะได้ไม่ไปอยู่กับคนใดคนหนึ่งมากเกินไป

2) จากผลการวิจัยพบว่าสมาชิกในวิสาหกิจชุมชนส่วนมากจะเป็นวัยทำงานจนถึงผู้สูงอายุ โดยเฉพาะกลุ่มสมุนไพรรักษาบ้านที่เป็นผู้สูงอายุทั้งหมด จึงเสนอแนะว่าควรหาสิ่งที่จะดึงดูดให้คนรุ่นใหม่เข้ามาทำงานด้วยมากขึ้น เพื่อที่วิสาหกิจชุมชนจะได้มีมุมมองที่หลากหลาย และมีผู้ช่วยสืบทอดความรู้ต่อไป

7.2 ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาปัจจัยการดำเนินงานที่ทำให้วิสาหกิจชุมชนส่งเสริมอาชีพชุมชนเกาะกอก ต.เนินพระ อ.เมือง จ.ระยอง ประสบความสำเร็จ

2) ควรศึกษาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนที่วิสาหกิจชุมชนส่งเสริมอาชีพชุมชนเกาะกอกทำงานด้วย เพื่อเปรียบเทียบวิธีการดำเนินงาน และปัจจัยที่ส่งผลให้วิสาหกิจชุมชนประสบความสำเร็จ

8. บรรณานุกรม

กลุ่มพัฒนาวิชาการโรคติดต่อ. (2564) สถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) มาตรการสาธารณสุข และปัญหาอุปสรรคการป้องกันควบคุมโรคในผู้เดินทาง เข้าถึงเมื่อ 15 กันยายน. เข้าถึงได้จาก <https://ddc.moph.go.th/uploads/files/2017420210820025238.pdf>

- คำสั่งจังหวัดระยอง. (2563) **มาตรการเร่งด่วนในการป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) (ฉบับที่ 10)** เข้าถึงเมื่อ 18 กันยายน เข้าถึงได้จาก <http://jigsawinnovation.com/project/rayongweb/department/detail/100>
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2563) **ผลกระทบวิกฤต COVID-19 กับเศรษฐกิจโลก: This Time is Different** เข้าถึงเมื่อ 28 กันยายน. เข้าถึงได้จาก https://www.bot.or.th/Thai/ResearchAndPublications/articles/Pages/Article_1Mar2020.aspx
- พรรณราย อินทรัตน์ (2563). “ความพึงพอใจต่อการปรับตัวศูนย์อาหารในมุมมองผู้บริโภคช่วงสถานการณ์โควิด-19 ศึกษาเฉพาะกรณี ธุรกิจการค้าในจังหวัดพิษณุโลก” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร
- รชฎ เลียงจันทร์. (2564) **เศรษฐกิจไทยจะเป็นอย่างไร หากเราต้องอยู่กับโควิด-19 ไปตลอดกาล** เข้าถึงเมื่อ 6 ตุลาคม. เข้าถึงได้จาก <https://www.krungsri.com/th/research/research-intelligence/ri-covid-recovery2021>
- ศลิษา รกรากทอง และคณะ. (2564). “การปรับตัวของธุรกิจคาเฟ่ร้าน 111 Social Club เพื่อรองรับสถานการณ์โควิด-19 ในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์.” ใน **งานประชุมวิชาการระดับชาติ ด้านบริหารธุรกิจครั้งที่ 8**, 252-265. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- สยามรัฐออนไลน์. (2559). **ชุมชนเกาะกอกในวิถีแปลงนาข้าวผืนสุดท้ายมาบตาพุด** เข้าถึงเมื่อ 7 ตุลาคม. เข้าถึงได้จาก <https://siamrath.co.th/n/6569>
- สำราญ ทิพย์บรรพตและคณะ. (2562) “วิสาหกิจชุมชนส่งเสริมอาชีพชุมชนเกาะกอกจากแปลงนาผืนสุดท้าย สู่วิสาหกิจชุมชนที่ยั่งยืน อำเภอเมือง จังหวัดระยอง.” เอกสารประกอบการคัดเลือกวิสาหกิจชุมชนดีเด่นระดับเขต คณะอนุกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนอำเภอเมืองระยอง สำนักงานเกษตร อำเภอเมืองระยอง สำนักงานเกษตรจังหวัดระยอง.